

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/340/2021
Identifikačné číslo spisu: 8401899835
Dátum vydania rozhodnutia: 31.01.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:8401899835.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu : Slovenská republika - zastúpená Slovenským pozemkovým fondom, Bratislava, Búdková 36, zast. poverenou zástupkyňou JUDr. Gabrielou Polaščákovou, proti žalovanému: PRASTAV, stavebno-obchodná spoločnosť, Veľká Lomnica, Popradská 504/27, právne zastúpeného Beňo & partners advokátska kancelária, s.r.o. Nám. Sv. Egídia č. 93, 058 01 Poprad o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, v konaní o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č.k.8Co/7/2020 -726 zo dňa 29.04.2021, takto

rozhodol:

Dovolanie odmieta.

Žalobca má proti žalovanému nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Prešove (ďalej „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Kežmarok, č.k. 2C/560/2001-640 zo dňa 24.06.2019 (ďalej „súd prvej inštancie“), ktorým súd určil, že vlastníkom nehnuteľností vedených na LV č. XXX k.ú. P. I., Obec P. I., okres W., parc. KN „C“ č. X/XX - zastavaná plocha o výmere 26 m², parc. KN „C“ č. X/XX - zastavaná plocha o výmere 78 m², parc. KN „C“ č. X/XX - zastavaná plocha o výmere 3922 m² a parc. KN „C“ č. X/XX - zastavaná plocha o výmere 560 m² je Slovenská republika v celosti. Právnym titulom vlastníctva žalovaného bolo vydržanie. Osvedčenie vyhlásenia žalovaného o vydržaní podľa zákona č. 323/1992 Zb. bolo spísané vo forme notárskej zápisnice N XXX/XX. NZ XXX/XX zo dňa 21.12.1999 JUDr. N. K., notárom v Poprade s tým, že „vyhlasujúci svoje vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam odvodzuje z titulu právneho nástupníctva po právnom predchodcovi z roku 1993 s tým, že právny predchodca nadobudol nehnuteľnosti najneskôr do roku 1970“. Na základe tejto zápisnice boli parcely zapísané v katastri nehnuteľností na list vlastníctva č. XXX k.ú. P. I., okres W. v prospech žalovaného. Žalovaný v konaní namietal nedostatok aktívnej legitímáciu žalobcu, pretože hospodárskou zmluvou č. XXX/XX/XX zo dňa 12.2.1990 došlo k prevodu práva hospodárenia s národným majetkom medzi Slovosivom š.p., VŠÚZ VVJ a Miestnym národným výborom Veľká Lomnica k pozemkom, z ktorých boli vytvorené sporné parcely. Podľa ustanovenia § 2 zák. č.138/1991 Zb. prešli tieto nehnuteľnosti z

majetku SR do vlastníctva Obce P. I., pretože ku dňu účinnosti osobitného predpisu patrilo právo hospodárenia národnému výboru. Na základe uvedeného len Obec P. I. by bola legitimovaná domáhať sa svojho vlastníckeho práva, ak by žalovanému nepotvrdila užívanie sporných nehnuteľností potvrdením zo dňa 21.12.1999.

2. Uvedené parcely boli pôvodne vedené v PKV č. XXX k.ú. P. I., na základe zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme boli poštátnené a na základe prídelovej listiny odboru poľnohospodárstva a lesného hospodárstva rady ONV v Kežmarku zo dňa 23.8.1958 boli odpísané do PKV č. XXX k.ú. P. I. v prospech Československého štátu v správe Štátneho majetku, n.p. vo P. I.. Podľa výnosu Ministerstva poľnohospodárstva lesného a vodného hospodárstva v Prahe zo dňa 17.12.1962 č. XX XXX/XX došlo k zmene správy pre Šľachtiteľský a semenársky podnik n. p. Košice, odštepny závod Semenársky štátny majetok vo Veľkej Lomnici. V roku 1986 došlo k zmene správy na Vedecko-výrobnú jednotku Slovosivo š.p. Veľká Lomnica a v roku 1990 na Tatraosivo š.p. so sídlom vo Veľkej Lomnici. Žalobca ďalej poukázal na ustanovenie § 22 ods. 1 písm. f/ zák. č. 229/1991 Zb., ktorého dňom účinnosti (dňa 24.6.1991) stratili štátne podniky k majetku vymedzenému v § 1 ods. 1 cit. zákona právo hospodárenia. Takýto majetok zostal vo vlastníctve štátu, ale správa k nemu prešla v zmysle § 17 zákona č. 229/1991 Zb. na Slovenský pozemkový fond, zároveň medzi štátnym podnikom a Slovenským pozemkovým fondom (ďalej „SPF“) vznikol zákonný nájomný vzťah.

3. Odvolací súd zistil, že právo hospodárenia k predmetnej parcele vykonával štátny podnik SLOVOSIVO, š.p.. Zodpovedal tomu v dokazovaní predložený zápis či už v pozemkovej knihe (PK zápisnica č. XXX, k. ú. P. I.), ako aj na LV č. XXX, k. ú. P. I.. Nachádzalo sa tam riaditeľstvo vnútornej organizačnej jednotky a ďalšie stavby štátneho podniku, stavebné stredisko - pozemok slúžil na plnenie úloh štátneho podniku. Podľa ustanovení §§ 1, 17 a 22 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov prešla ex lege správa tohto štátneho majetku na Slovenský pozemkový fond. Štát vždy nakladal s týmto majetkom ako so svojim majetkom. Obec a predtým MNV vo Veľkej Lomnici nevykonávali žiadne právo hospodárenia k tomuto majetku, nevedli tento majetok v evidencii majetku MNV, nikdy si neuplatňovali vlastníctvo k predmetnej parcele a aj ku dňu rozhodnutia súdu je parcela č. X/X stále zapísaná vo vlastníctve štátu (LV č. XXX, predtým LV č. XXX, k. ú. P. I.). K veci súd podporne poukázal na stanovisko Ministerstva pôdohospodárstva SR odboru zakladateľských funkcií a majetkových vzťahov, ktoré bolo podané na základe žiadosti žalobcu. V stanovisku ministerstvo tiež uviedlo, že hospodárska zmluva č. XXX/XX/XX zo dňa 12.2.1990 bola podľa ich názoru uzatvorená v rozpore s príslušnými ustanoveniami Hospodárskeho zákonníka. Ustanovenie § 347 Hospodárskeho zákonníka upravuje obsah zmlúv o prevode správy národného majetku mimo obvyklého hospodárenia. V hospodárskej zmluve nie sú uvedené názvy nadriadených orgánov oprávnených dať súhlas na prevod správy národného majetku, hodnota prevádzaného majetku podľa údajov účtovnej evidencie a dôvod prevodu správy. Chýbajú tiež podpisy a pečiatky nadriadených orgánov, bez ktorých táto zmluva nemôže byť účinná. Podľa názoru ministerstva teda je neplatná a nie je spôsobilá k prevodu správy národného majetku na Miestny národný výbor Veľká Lomnica. Slovosivo, Šľachtiteľský a semenársky podnik, š.p., Bratislava bol založený zakladacou listinou č. XXXX/XXXX-ORL z 20.12.1988 a jeho zakladateľom bolo Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR. V predmetnej zmluve je ako riadiaci orgán uvedený Slovosivo š.p. Bratislava a odovzdávajúca organizácia Slovosivo, štátny podnik Výskumný a šľachtiteľský ústav zemiakarsky Veľká Lomnica. Ministerstvo žiadny doklad o existencii samostatného štátneho podniku so sídlom vo Veľkej Lomnici nenašlo. Uviedlo, že ak v čase podpisu hospodárskej zmluvy č. XXX/XX/XX existoval samostatný š.p. Slovosivo, výskumný a šľachtiteľský ústav zemiakarsky Veľká Lomnica, tak potom bol oprávnený k podpisu zmluvy iba riaditeľ Ing. Z..

4. Proti tomuto rozsudku podal žalovaný v zastúpení advokátom včas dovolanie z dôvodu podľa § 420, písm. f) CSP s tým, že žiada, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že dňa 21.12.1999 žalovaný pred notárskym úradom osvedčil vlastnícke právo vydržaním k pozemku, ktorý tvorí predmet konania. Svoju dobrú vieru a držbu odvodil okrem vlastnej aj od dobrej viery a držby jeho právneho predchodcu. Žalobca napadol vlastnícke právo žalobcu žalobou o určenie vlastníctva tvrdiac, že nehnuteľnosti nikdy neopustili

vlastnícku dispozíciu štátu, keďže pred tým, ako sa na list vlastníctva zapísal žalovaný, bol vlastníkom československý štát a jeho správcou s právom hospodárenia bol štátny podnik. Dňa 12.2.1990 bola uzavretá hospodárska zmluva medzi štátnym podnikom SLOVOSIVO š.p. a Miestnym národným výborom Veľká Lomnica, na základe ktorej bolo v zmysle vtedy platných predpisov prevedené právo hospodárenia k sporným pozemkom na Miestny národný výbor. Žalovaný s poukazom na vyššie uvedenú hospodársku zmluvu sa bránil námietkou nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu, dôvodiac, že tento stratil vlastnícke právo dňa 12.2.1990, a preto sa nemôže domáhať jeho priznaniu súdom voči komukoľvek. Žalobca namietal platnosť predmetnej zmluvy s tým, že podľa jeho názoru nebola podpísaná oprávnenou osobou za prevodcu. Prvoinštančný súd rozhodol vo veci celkovo štyrikrát. Dovolateľ namietal, že súd prvej inštancie rozhodol v podstatnej predbežnej otázke (platnosť hospodárskej zmluvy) na základe skutkových a právnych okolností, ktoré v konaní pred ním neboli ani jednou stranou sporu vznesené, rozporované a preukazované. Uvedeným spôsobom súd porušil zákaz vydania tzv. prekvapivého rozhodnutia a súčasne porušil aj zásadu kontradiktórnosti konania a rovnosti strán sporu. Súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie vo veci, okrem iného aj na nasledovných skutkových a právnych otázkach:

- Údajná neexistencia subjektu SLOVOSIVO š.p. s IČO: 894 991 ku dňu 9.1.1990. (bod 100 - 104 rozsudku)
- Údajná nízka pravdepodobnosť založenia bankového účtu vo VÚB, a.s. len 4 dní od zriadenia tohto peňažného ústavu. (bod 100 - 104 rozsudku)
- Hospodárska zmluva zo dňa 12.2.1990 a poverenie na zastupovanie zo dňa 9.1.1990 napísaná údajne na tom istom písacom stroji v tom istom čase. (bod 100 - 104 rozsudku)
- Údajná neplatnosť iných hospodárskych zmlúv uzavretých medzi totožnými subjektami v obdobnom čase (zo dňa 15.2.1989, 26.10.1990, 10.10.1990, 28.2.1992, 27.7.1992) prevažne z dôvodu neexistencie, resp. nesprávne uvedeného názvu prevodcu. (bod 93 - 95 rozsudku)
- Pravosť a existencia hospodárskej zmluvy zo dňa 1.3.1990 (inej než spornej zmluvy) (bod 82 - 83 rozsudku)
- Kultúra, resp. spôsob využitia sporných nehnuteľností ako poľnohospodárskej pôdy (bod 166 rozsudku)
- Technické vyhotovenie Hospodárskej zmluvy, poverenia a ďalších dokumentov z hľadiska použitia písacieho stroja a iných technických pomôcok. (bod 83 rozsudku)

5. Ani jedna z vyššie uvedených skutkových a právnych otázok nebola predmetom prvoinštančného konania, v dôsledku čoho sa k ani jednej z nich žalovaný nevyjadroval a najmä k žiadnej nenavrhol ani nepredkladal dôkazy. Po prvýkrát sa k týmto okolnostiam vyjadroval až v podanom odvolaní, v ktorom zároveň v rámci obmedzených možností odvolacieho konania predkladal a navrhoval dôkazy. Odvolací súd na túto námietku tzv. prekvapivého rozhodnutia žiadnym spôsobom nereagoval. Odvolací súd si vybral postup, ktorým ignoroval zásadnú odvolaciu námietku a vo veci rozhodol tak, akoby vôbec neoznala. Odvolacie konanie je proces, ktorého základným zmyslom je presný opak - hodnotenie dôvodnosti odvolania. Odvolací súd nie je viazaný vyšetrovacou zásadou. V odvolacom konaní je predovšetkým tým, kto skúma, či práva dotknutej strany sporu boli, alebo neboli v prvoinštančnom konaní zachované. Odvolací súd nemôže ignorovať obsah odvolania a venovať sa len meritu veci. Meritum veci musí byť totiž súdom prvej inštancie rozhodnuté po vykonaní zákonného dokazovania, rešpektovania zásady rovnosti a kontradiktórnosti konania a všetkých ostatných procesných zásad. V tom spočíva samotný zmysel odvolacieho konania. Meritom veci sa odvolací súd má zaoberať až vtedy, ak je zrejmé, že k žiadnemu zásadnému porušeniu procesných práv uvedených v odvolaní nedošlo. Zmyslom odvolacieho konania nie je, aby dotknutá strana sporu riešila určitú právnu, alebo skutkovú otázku po prvýkrát až v konaní. Zmyslom odvolacieho konania nie je dokazovanie, ale prieskum správnosti rozhodnutia nižšieho súdu. V tomto spočíva aj zásada dvojinstančnosti konania. Dvojinstančnosť znamená, že rovnaké dôkazy a tvrdenia hodnotia oba súdy - nižší aj vyšší. Odvolací súd nemôže hodnotiť to, čo nehodnotil súd prvoinštančný.

In concreto išlo o tieto odvolacie námietky:

- a) Výmera pozemkov v hospodárskej zmluve je cca 10 násobne väčšia než osvedčená plocha. Pokiaľ by

mala byť zmluva uzavretá dodatočne, účelovo, „na mieru“ žalovanému, potom nie je zrejmé, z akého dôvodu by zahrňovala plochu 10 násobne prevyšujúcu jeho pozemok. (K bodu 43,50,51,86 v odvolaní.)

b) Pokiaľ je podľa súdu zmluva aj poverenie vyhotovené v jeden čas a pokiaľ nie je možné určiť vek zmluvy z dôvodu nedostatku originálu, potom je možné určiť vek poverenia, ktorého originál existuje a tým určiť aj vek zmluvy. (K bodu 84 v odvolaní.)

c) Originál zmluvy bol overovaný celkovo šesť krát, existuje preto dôvodná istota, že originál zmluvy musel existovať. (K bodu 89 v odvolaní.)

d) Štát nemohol vydržať pozemok v čase, keď ho vlastnil. Vlastníctvo štátu žalovaný nespochybňuje až do okamihu, kedy ho štát stratil v prospech MNV. Štát teda buď pozemok previedol a vlastníctvo stratil, alebo ho nepreviedol a jeho vlastníkom ostal, ale nie z titulu vydržania, ale z titulu jeho vyvlastnenia v roku 1948.

6. Ani s jednou touto odvolacou námietkou sa odvolací nelyžoporiadal, hoci všetky sa priamo týkajú tých skutkových a právnych okolností, na základe ktorých súd vo veci rozhodol. Podľa žalovaného išlo o priame porušenie práva na súdnu ochranu, práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

7. Žalobca vo vyjadrení zo dňa 21.10.2021 k dovolaniu žalovaného uviedol, že čo sa týka platnosti spornej hospodárskej zmluvy, súd prvej inštančie vykonal rozsiahle dokazovanie a dospel k záveru, že sporná hospodárska zmluva nebola ku dňu 12.02.1990 uzavretá medzi dotknutými subjektami (neexistovala), na základe toho nedošlo k prevodu práva hospodárenia na vtedajší národný výbor, v spore ide o majetok štátu, ktorý nikdy štátnu sféru neopustil a v zmysle príslušných právnych predpisov ako majetok štátu bol a je v správe Slovenského pozemkového fondu, Vlastníkom tohto majetku sa za žiadnych okolností nemohol stať žalovaný. Originál spornej hospodárskej zmluvy nebol predložený. Ohľadom preukázania platnosti hospodárskej zmluvy žalovaný neunesol dôkazné bremeno. Navrhoval, aby dovolací súd odvolanie žalovaného odmietol, prípadne ako nedôvodné zamietol.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dovolanie odmietol podľa § 447, písm. f) CSP, pretože nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

9. Podľa § 420, písm. f) zákona č. 160/215 Z.z. Civilný sporový poriadok („CSP“) dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených práv spojených s uplatnením súdnej ochrany konkrétneho a materiálne existujúceho práva. Tvrdenia o prekvapivom posúdení zisteného skutkového stavu, v zásade nemožno právne kvalifikovať ako dovolací dôvod podľa 420 písm. f) CSP, pokiaľ nedosahujú intenzitu nepreskúmateľnosti, t.j. takú vadu, ktorá neumožňuje dovolaciemu súdu pochopiť spôsob, akým dospel súd nižšieho stupňa k svojmu záveru.

11. Preskúmaním veci dovolací súd zistil, že napadnuté rozhodnutie je riadne odôvodnené. Pokiaľ ide o spornú otázku aktívnej legitímácie, tu je nevyhnutné vychádzať zo skutočnosti, že Slovenská republika bola vlastníkom, voči ktorému žalovaný vydržanie uplatnil. Vychádza sa zo skutkového stavu, ktorý bol pred osvedčením vydržania. V náležitostiach vydržania vyhlásených do notárskej zápisnice neboli tvrdené okolnosti prechodu vlastníckeho práva na Obec Veľká Lomnica podľa zákona č. 138/1991 Zb. o

majetku obcí. Obec Veľká Lomnica nebola účastníkom konania. Preto skúmanie okolností údajného nadobudnutia jej vlastníckeho práva bez jej účasti možno vnímať iba ako predbežné. Nemožno ho považovať za dostatočný podklad na rozhodnutie o vlastníckom práve Obce Veľká Lomnica, ktorá nebola účastníkom tohto konania.

12. Obiter dictum. Vyhlásenie o vydržaní je jednostranný právny úkon, ktorý musí obsahovať náležitosti vydržania nehnuteľnosti podľa § 134 ods.1 OZ, najmä opis okolností preukazujúcich dobromyseľnú držbu, identifikáciu právneho predchodcu, opis okolností jeho vstupu do držby, okolnosti dobromyseľnosti a označenie dôkazov z ktorých sa vychádza. Vyhlásenie vykazuje znaky nezrozumiteľnosti a neurčitosti. Notár mal vyhlasovateľa vydržania upozorniť, na absenciu všeobecných náležitostí právneho úkonu podľa § 37 ods.1 OZ, a to určitosť a zrozumiteľnosť tohto právneho úkonu. Opis právneho úkonu vyhlásenia vydržania nezodpovedá ust. § 134 ods.1 OZ.: „vyhlasujúci svoje vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam odvodzuje z titulu právneho nástupníctva po právnom predchodcovi z roku 1993 s tým, že právny predchodca nehnuteľnosti nadobudol najneskôr do roku 1970“, je nedostatočný. Dovolací súd preto konštatuje, že vyhlásenie vydržania je absolútne neplatným právnym úkonom s účinkami ex tunc. Vlastníctvo preto svedčí Slovenskej republike. To však nevyučuje následný spor o vlastníctvo medzi Obcou Veľká Lomnica a Slovenskou republikou. Žalobca nerozšíril žalobu aj proti Obci Veľká Lomnica, vo vzťahu k Obci Veľká Lomnica nevznikla prekážka res iudicata (§ 228 ods.2CSP).

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

14. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.